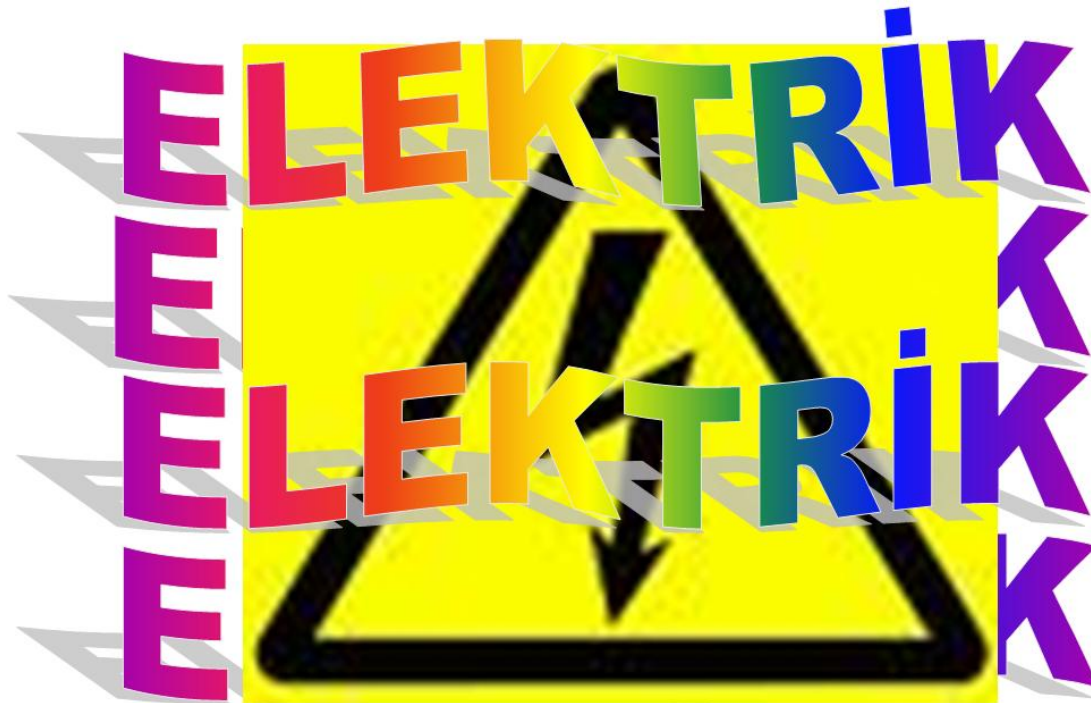

ELEKTRİKLE ÇALIŞMALARDA İSG

ELEKTRİK

ISI

ENERJİ NAKİL HATLARI

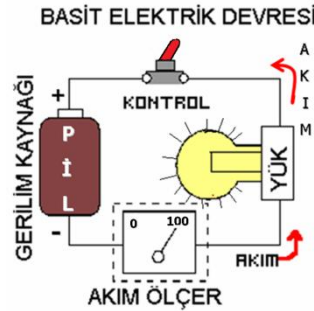
HAREKET

Elektrik denilince aklımıza resimlerini gördüğümüz, elektrikle çalışan, çeşitli enerji kaynakları gelmektedir. Oysa elektrik bu demek değildir.

IŞIK

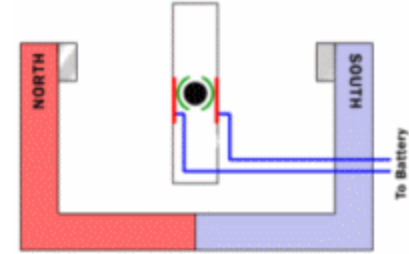
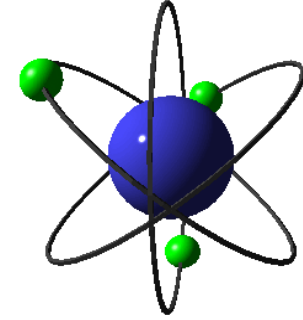
SES

ELEKTRİK DEVRESİ

Elektrik;

Durađan veya devingen yüklü parçacıkların yol açtığı fiziksel bir olgu olarak tanımlanır.

Elektrik enerjisini oluşturan akımı sağlayanlar elektrondur.

ELEKTRİK

- Elektrik maddenin özünde saklı bir enerji türüdür.
- Elektrik enerjisi başka enerji türlerine dönüştürülerek kullanılır.

Hareket enerjisi

Ses enerjisi

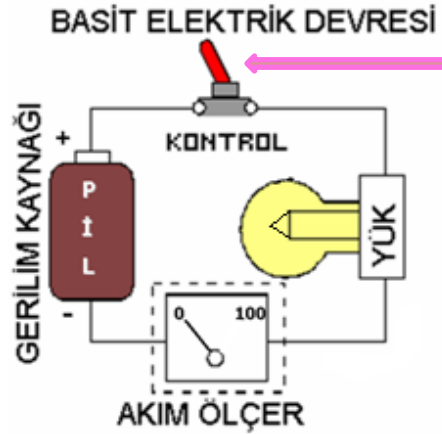
Isı enerjisi

Işık enerjisi

ELEKTRİK

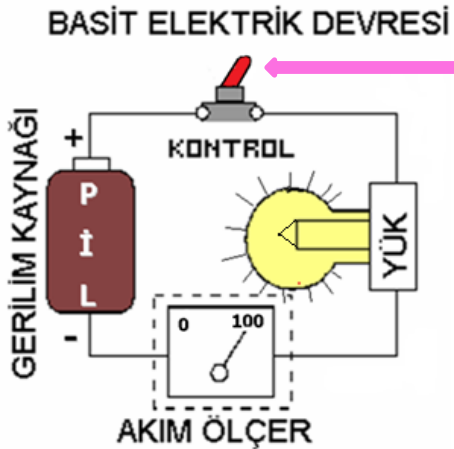
AÇIK

1

Elektrik, **AKIM** olmadan ortaya çıkmaz

2

AKIM ise, devre tamamlanmadan meydana gelmez

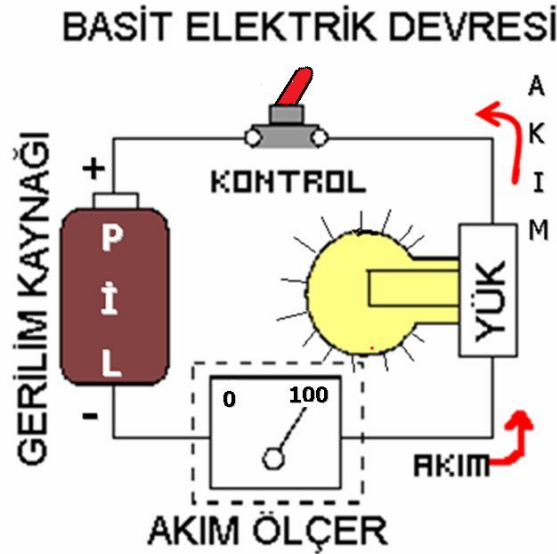
KAPALI

3

Devre, gerilim (güç) kaynağından başlayıp yine gerilim kaynağına gelince tamamlanır.

4

Elektrik akımı her zaman kaynağına geri döner.

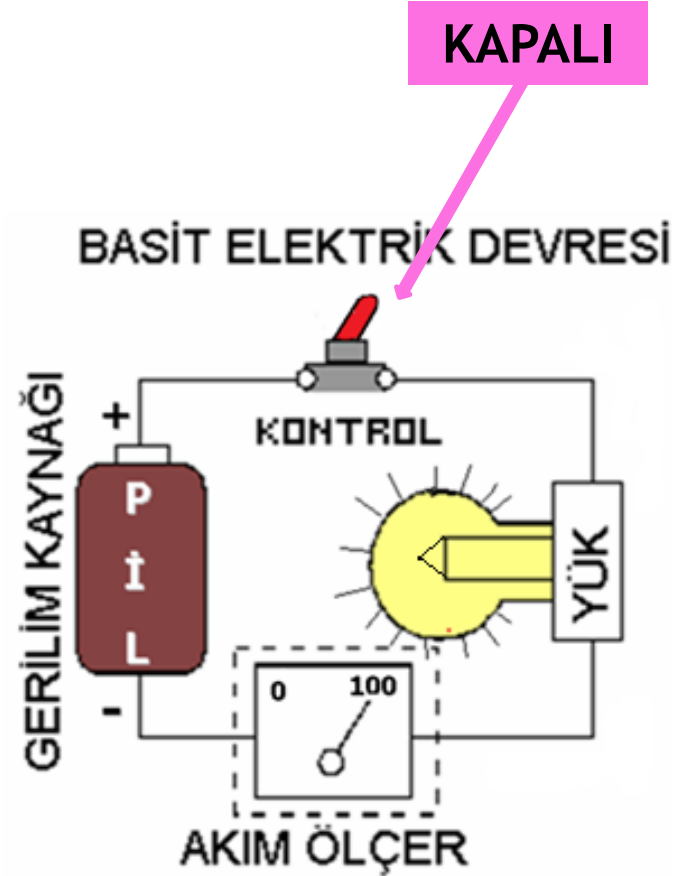

Elektrik akımı oluştuğunda ise, iş ortaya çıkar

5

Elektrik Devresi Ne Demek?

İletken bir telle, gerilim kaynağının bir ucundan başlayıp, anahtar, lamba, ölçü aleti v.b. araçların yine iletken bir telle **GERİLİM KAYNAĞININ** diğer ucuna bağlanması ile oluşan kapalı sisteme devre denir.

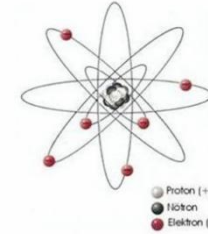
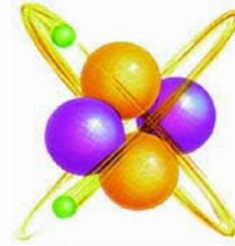

ELEKTRİK

Elektrik ile ilgili bilinmesi gereken temel bilgiler:

- Gerilim
- Akım
- Direnç

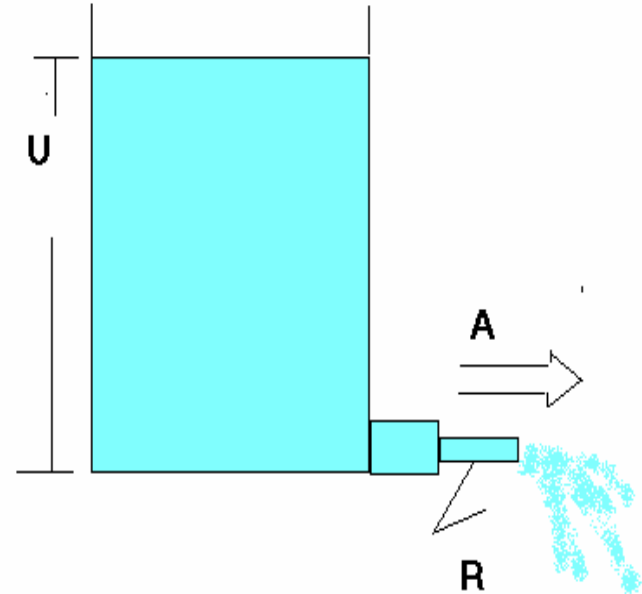
BU TERİMLER NE ANLAMA GELMEKTEDİR ?

BU TERİMLER ARASINDA BİR BAĞLANTI VAR MIDİR?

GERİLİM:

Resimde görülen su deposunun tabanı referans noktası olarak kabul edilirse, depo içindeki suyun yüksekliği de gerilim olarak düşünülebilir.

- Küçük Gerilim** : En çok 42 Volt olan gerilimler
- Tehlikeli Gerilim** : 50 Volt'tan daha büyük gerilimler
- Alçak Gerilim** : 1000 Volt'a kadar olan gerilimler
- Yüksek Gerilim** : 1000 Volt'tan yüksek olan gerilimler

Gerilim Kaynakları:

ŞEHİR GERİLİMİ

JENARATÖR

AKÜ

PİL

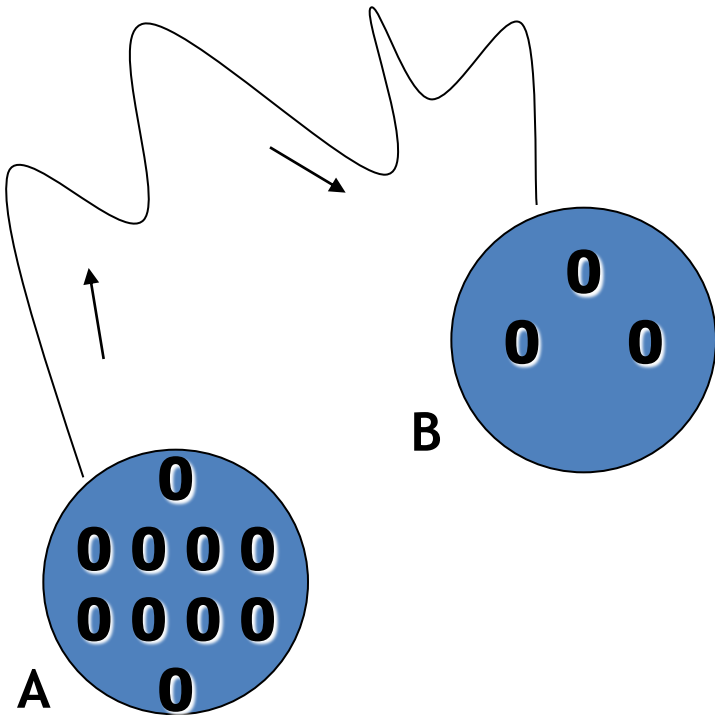

ELEKTRİK

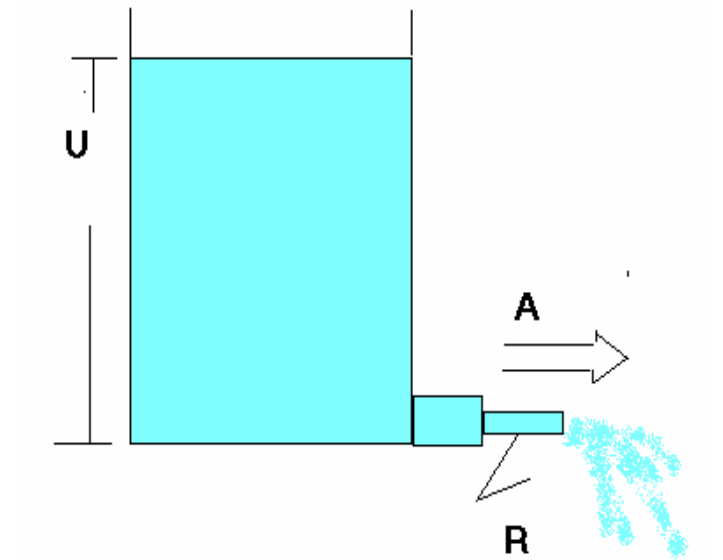
Potansiyel farkı olan iki nokta arasında bir iletkenlik var ise;

Bu iletken içerisinde, elektronların çok olduğu noktadan az olduğu noktaya doğru (A dan B ye doğru) bir elektron akışı (hareketi) vardır.

Elektronların bu hareketine elektrik akımı denir.

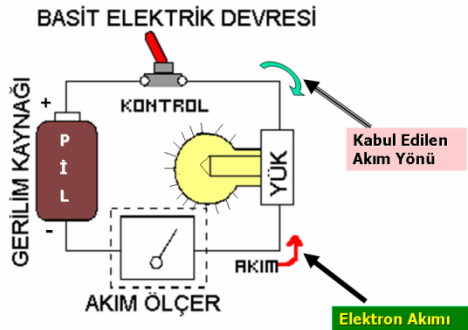
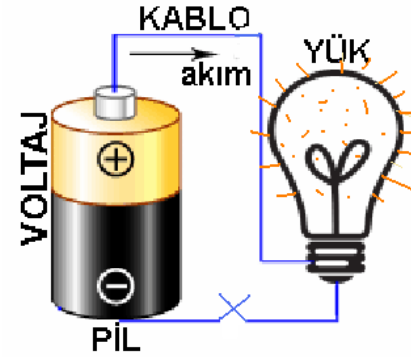

- **AKIM:**
Borudan akan su miktarını da elektrik akım şiddeti olarak düşünebiliriz.

ELEKTRİK

- Elektrik akımını meydana getiren elektronlar, elektrik devresinden geçerek alıcıda başka bir enerjiye dönüşür.

- Elektrik alıcılarının çalışması için sürekli elektrik akımının geçmesi gerekir.
- Bu akım alıcının devresine bağlanan elektrik enerji kaynağı ile temin edilir.

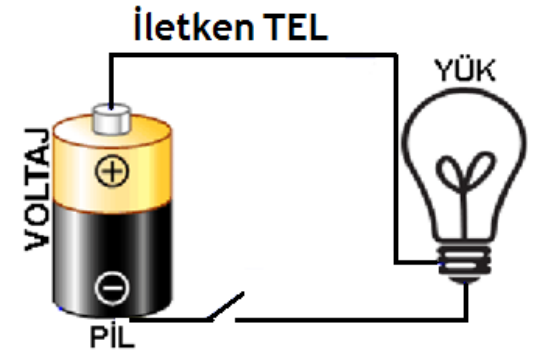
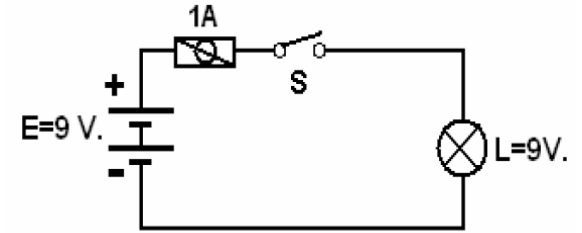
- Enerji kaynağının bir ucundan çıkan elektronlar iletken-alıcı-iletken yolunu takip ederek diğer ucuna ulaşır.

Açık Devre Ne Demek?

➤ Açık Devre:

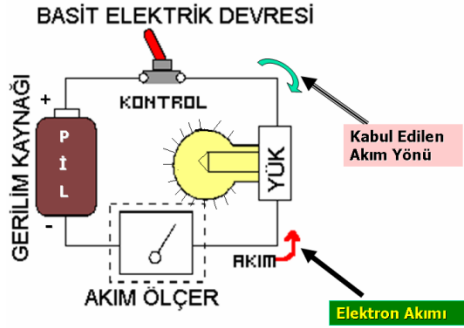
Anahtarın açık durumda olduğu, devreden akımın geçmediği ve alıcının çalışmadığı ve enerjinin harcanmadığı devredir.

(İletkenlerin kopması, sigortanın atması, ek yerlerinin temas etmemesi de açık devreyi oluşturur)

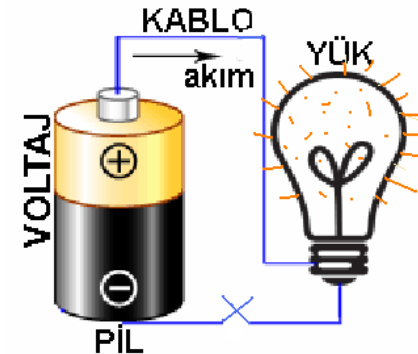
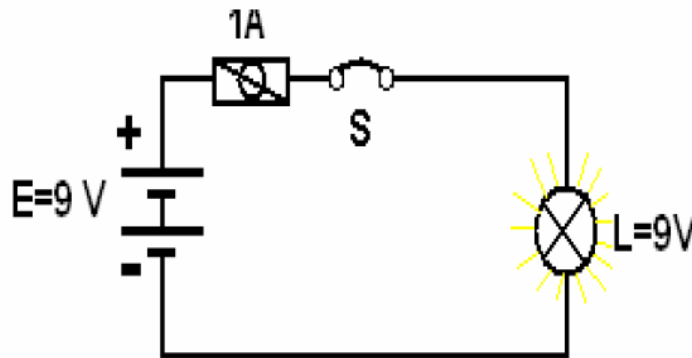
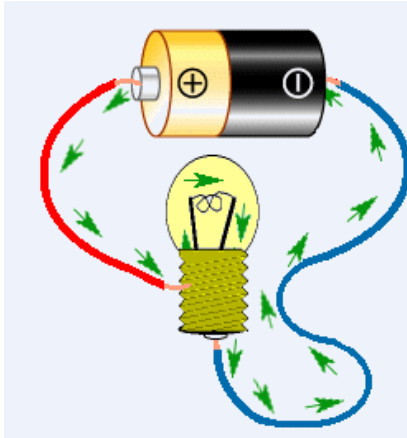

Kapalı Devre Ne Demek?

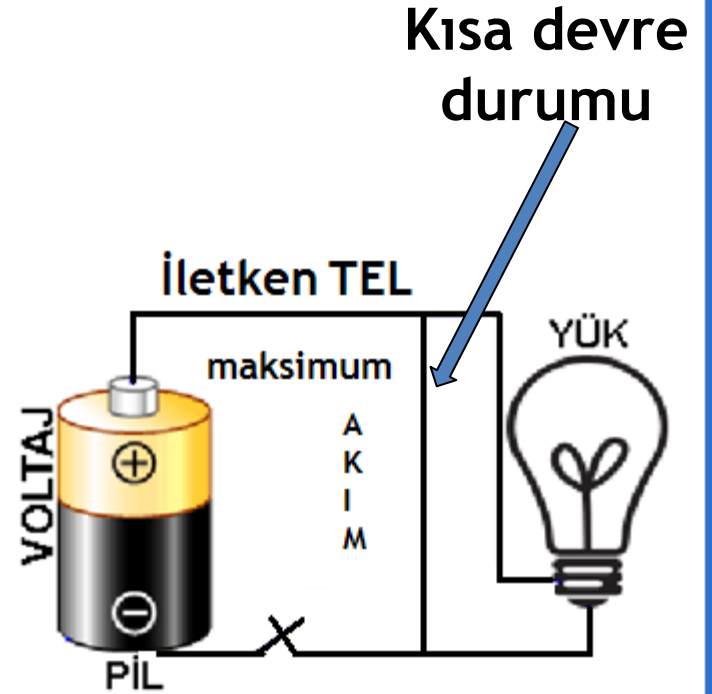

- Kapalı Devre: Anahtarın kapalı ve devrede akımının normal olarak geçtiği, alıcının çalıştığı ve enerjinin harcandığı devredir.

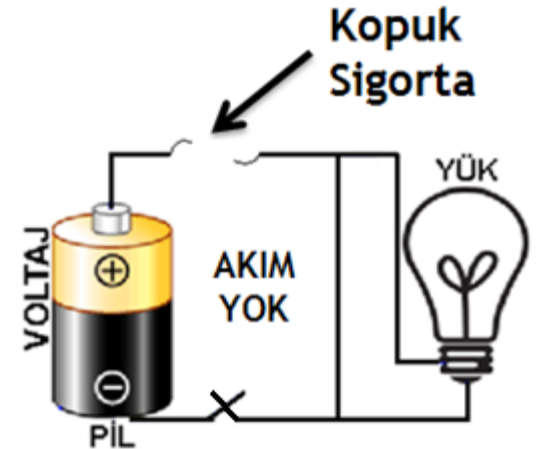
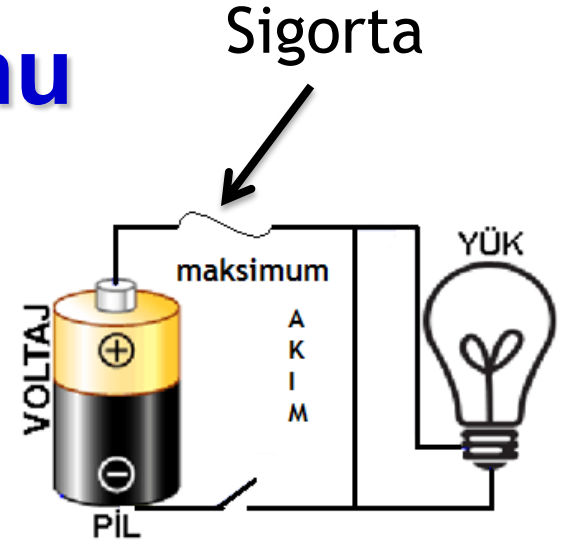
Kısa Devre Ne Demek?

- **Kısa Devre:** Elektrik devresinde, devre akımının alıcıdan geçmeden kısa yoldan devresini tamamlaması durumudur.
- Bu istenmeyen bir devre şekli olup üretece ve elektrik tesislerine zarar verebilir.
- Bu durumda; Lamba yanmaz , maksimum akım oluşur ve maksimum enerji harcanır.

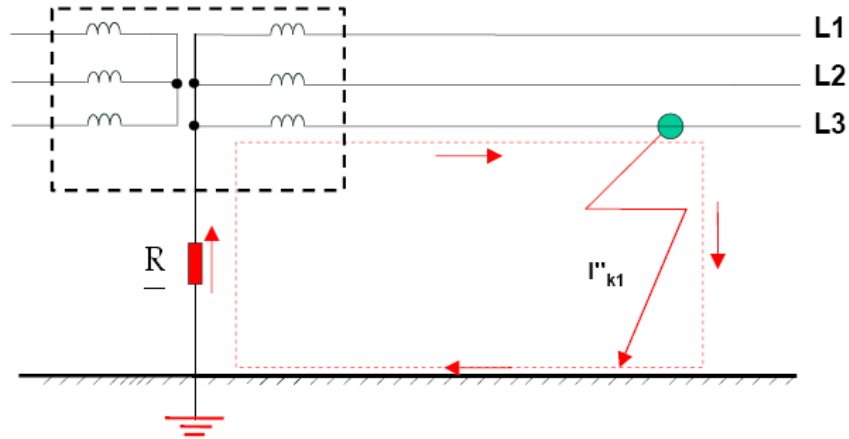
Kısa Devre Durumu

- Her hangi bir kısa devre veya yüksek gerilim oluşmasına karşı devre elemanlarının korunması veya yangın çıkmasını önlemek amacıyla elektrik devresine seri olarak uygun bir sigorta konulur.
- Sigorta konulmasının gereği kısa devrelerde daha iyi anlaşılır. İletkenlerin yalıtkanlıklarının özelliğini kaybederek birbirine temas etmesi, üretcin kısa devre olması veya alıcının kısa devre olması şeklinde ortaya çıkabilir.
- Elektrik akımı devresini direnci en küçük olan yerden tamamladığından, kısa devre durumunda devreden büyük değerinde akım geçerek sigortanın açmasına (atmasına) neden olur.

Örnek Kısa Devre Durumları

- Gerilim altındaki iletken kısımların birbirine veya nötrü topraklanmış olan döşemelerde faz iletkenin toprağa teması ile kısa devre meydana gelebilir.

Kısa Devreye Yol Açan Etkenler

İÇ ETKENLER

İletkeni saran yalıtkanın delinmesine neden olan aşağıdaki durumlarda kısa devre oluşabilir.

- İletkenin aşırı yüklenmesi (fazla akım çekmesi) sonucu aşırı ısınmaya başlaması yalıtkanının bozulmasına ve kısa devre oluşmasına dolayısı ile ark meydana gelmesine neden olur.
- Yıldırım düşmesi ve açma kapama sırasında meydana gelen iç aşırı ya da dış aşırı gerilimler de yalıtkanın delinmesine ve kısa devre oluşmasına neden olur.
- Yalıtkan malzemenin eskimesi ve kusurlu olması da kısa devreye neden olur.

Kısa devreye yol açan etkenler

DIŞ ETKENLER

Gerek enerji dağıtım hatları gerekse şalt sahalarının dışarıda olmasına bağlı olarak hava hattına;

- Ağaçların düşmesi,
- Uzun kanatlı kuşların iletkenler aralarına girmesi,
- Çok sayıda kuş sürüsünün iletkenler arasına girerek uçması,
- İletkenlerin buz yüküne girip traverslerin bükülmesi, kopması, devrilmesine neden olmaları,
- İletkenlerde oluşan buzun düşmesi sonucu meydana gelen çırpmalar,
- Hava hatlarında avcılarının, çocukların, çobanların bilerek ya da bilemeyerek izolatörleri kırmasından meydana gelen delinme ile baş gösteren atlamalar,
- Kamçılama v.b. etkenler iletkenleri ya birbirlerine yada toprakla temas ettirerek kısa devreye neden olurlar.

Kısa devreye yol açan etkenler

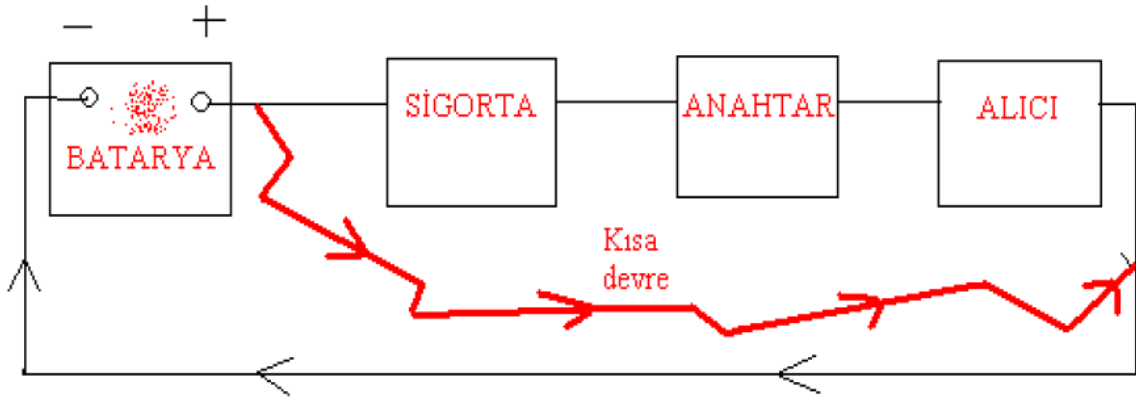
DIŞ ETKENLER

Yer altı kablolarında ise;

- Kazma darbeleri ile yalıtkan kılıfın zedelenmesi,
- Ağır iş makinelerinin yaptıkları çalışmalarda yalıtkan kılıfın zedelenmesi,
- Yetkili yada yetkisiz kişilerin yapmış olduğu yanlış manevralar sonucu örneğin yük altında ayırıcı açılıp kapatılması, yanlış bağlama ile fazlar birbirleriyle karşılaşır bu da kısa devreye neden olur.

Örnek Kısa Devre Durumları

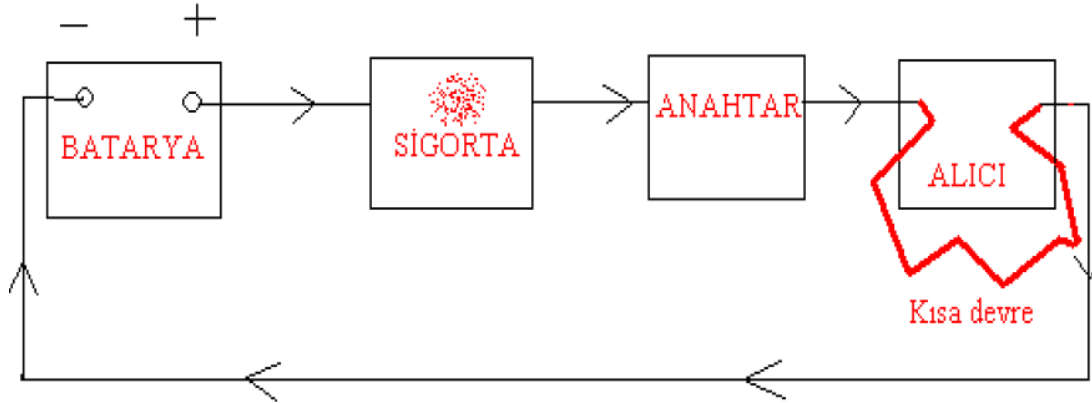
- Aşağıdaki durumda kısa devre akımı sigortadan geçmediği için, sigorta atmaz ve batarya zarar görür.

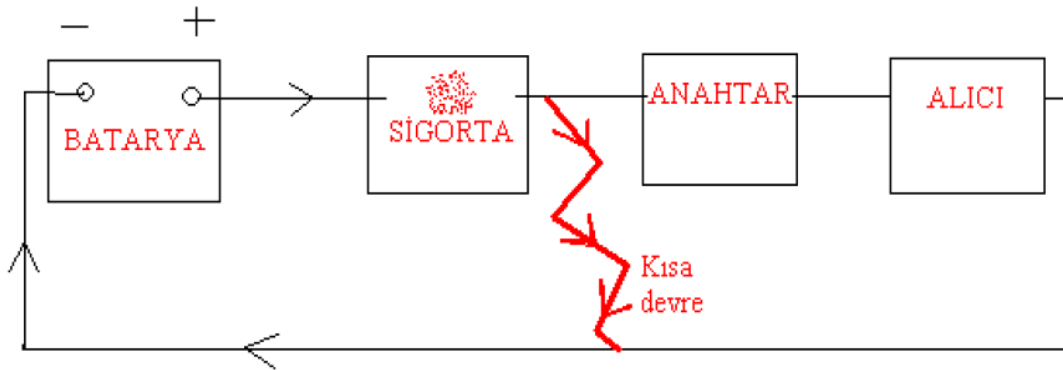
Örnek Kısa Devre Durumları

- Aşağıdaki durumda ,alıcı kısa devre olmuştur ve sigorta koparak (veya atarak) devreyi açar.

Örnek Kısa Devre Durumları

- Aşağıdaki durumda da kısa devre sigortadan sonra oluştuğu için sigorta devreyi açar ve batarya zarar görmez.

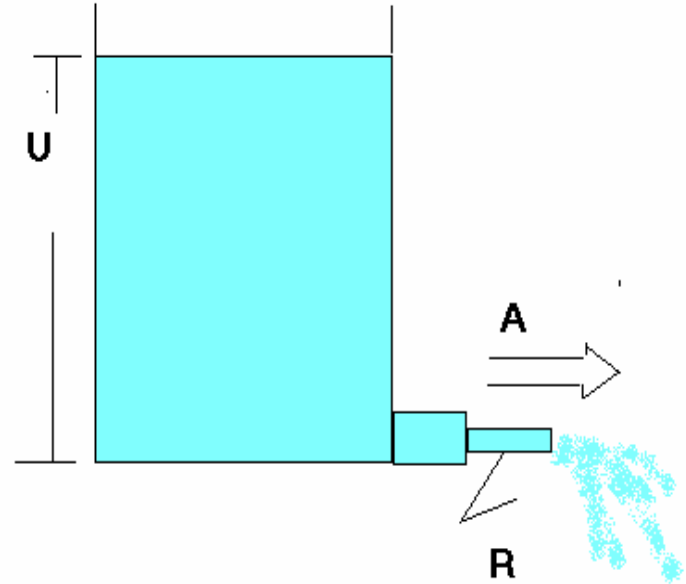
İLETKENLİK Yada DİRENÇ [ohm]

Maddelerin elektriği, az ya da çok geçirme (iletme) özelliđine, o maddenin direnci denir.

Maddelerin iletkenlikleri (geçirgenlikleri), maddelerin fiziksel ve kimyasal özelliklerine göre, az veya çok olacak şekilde değişir.

- **DİRENÇ:**

Yandaki şemada suyun akışını azaltan bir engel (daralan bir boru) olarak düşünülebilir

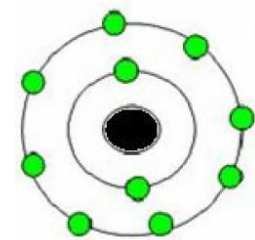

İletken

- Atomların dış yörüngelerindeki elektron sayısı dörtten az (1-2-3) olan elementlere **iletken** madde denir. Bu elementler elektrik akımını iyi iletirler. Tüm metaller bu gruba girer ve iletkendir. (Altın - Gümüş – Bakır gibi)
- İnsan vücudu da iyi bir iletkendir. İyonlara sahip sıvılar da iyi bir iletkendir, bunlara **elektrolit** adı da verilir.
- Saf su yalıtıcıdır, günlük hayatta kullandığımız suyu ise iletkendir. Çünkü günlük kullanılan su içerisinde iyonlarına ayrılmış bir çok madde vardır. Toprak içerisinde su olduğu için toprakta iletkendir.
- Gazlar genelde yalıtıcıdır; fakat iyonlarına ayrılmış gazlar iletkenlik kazanırlar.

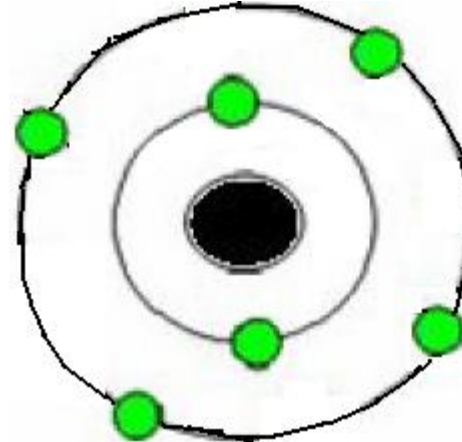
Yalıtkan

- Atomların dış yörüngelerindeki elektron sayısı 8 olan tüm elementlere yalıtkan denir.
- Yalıtkan maddeler elektriği iletmezler. Son yörüngelerindeki elektron sayısı 5,6,7 olan elementler ise bir noktaya kadar yalıtıkandırlar.
- Yalıtkan cisimlerde serbest elektronlar yok denecek kadar azdır. Cam, bakalit, kauçuk, pamuk, yağ ve hava yalıtkan maddelere örnek olarak verilebilir.

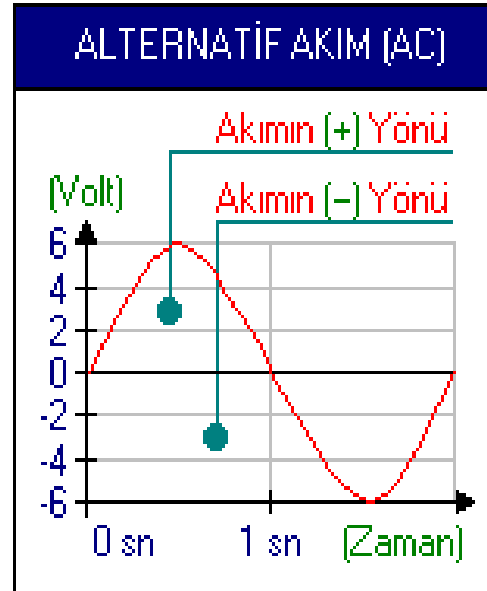
Yarı İletken

- Atomların dış yörüngelerindeki elektron sayısı 4 olan elementlere yarı iletken denir.
- Silisyum, germanyum gibi maddeler örnek olarak verilebilir.

Alternatif Akım

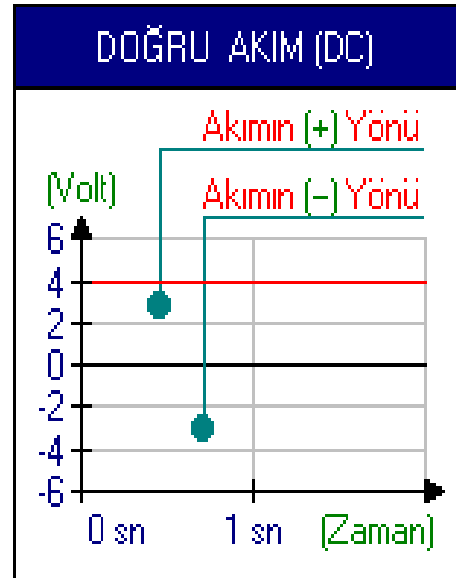
- Zamana bağlı olarak periyodik bir şekilde yön ve şiddet değiştiren akıma “**Alternatif Akım (AC)**” denir. Alternatif akımın şiddeti kaynağın gücüne bağlıdır.
- Alternatif akım büyük elektrik devrelerinde ve yüksek güçlü elektrik motorlarında kullanılır. Evlerimizdeki elektrik alternatif akım sınıfına girer.

Doğru Akım

- Zamanla yönü ve şiddeti değişmeyen akıma doğru akım denir. İngilizce “Direct Current” kelimelerinin kısaltılması “DC” ile gösterilir.
- Doğru akım genelde elektronik devrelerde kullanılır. En sabit doğru akım kaynakları da pillerdir.

OHM KANUNU

$$V = I \times R$$

(VOLT = AMPER x OHM)

**ELEKTRİĞİN
TEHLİKELERİ ve RİSKLERİ
nelerdir**

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

Elektrik Akımının Tehlikeleri ve Zararları

1- Elektrik çarpması (Elektrik Şoku)

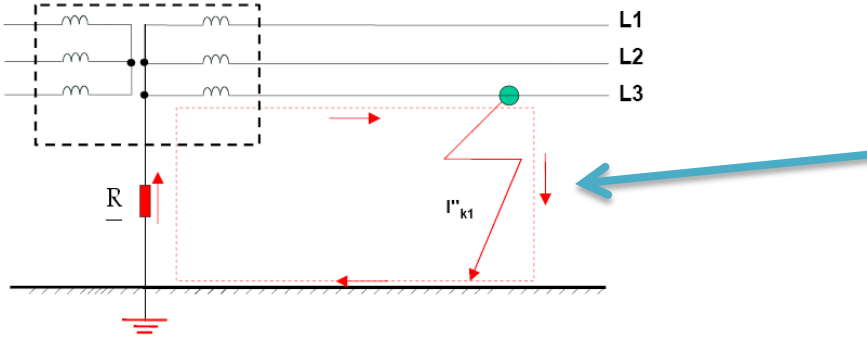
2- Elektrik Yanıkları

3- Elektrik Yangınları

4- Düşmeler

ELEKTRİK ŞOKU

Elektriğe çarpılan veya elektrik akımına maruz kalan kişi şok geçirir.

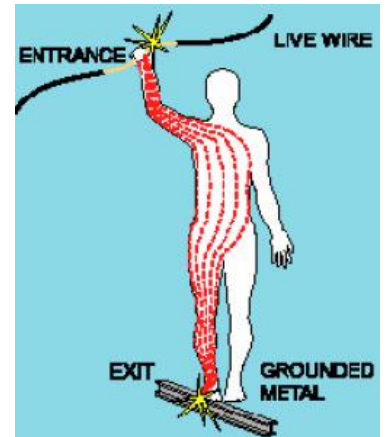
ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

Elektrik şokunda meydana gelen zarar;

vücuttan geçen elektrik,

- Akımın vücut içinde geçtiği yola,
- Akımın büyüklüğüne ve
- Geçen süreye

bağlı olarak değişir

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

50 Hz.'lik ALTERNATİF AKIMIN ETKİSİNDE VÜCUTTAN GEÇEN ÇEŞİTLİ AKIM ŞİDDETLERİNİN FİZYOLOJİK BELİRTİLERİ (Tesir Süresi 1 Sn.)

<u>Akım Şiddeti</u>	<u>Fizyolojik Belirtisi</u>
0.01 mA	Akımın hissedilme sınırı, elde gıdıklanma
1 - 5 mA	Şok, Heyecan, Elde uyuşma, el ve kol hareketinin zorlaşması
5 - 15 mA	Elde, kolda kramp başlaması, adale kasılması tansiyon yükselmesi
15 - 25 mA	Kasılmalar artar ancak kalp etkilenmez

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

50 Hz.'lik ALTERNATİF AKIMIN ETKİSİNDE VÜCUTTAN GEÇEN ÇEŞİTLİ AKIM ŞİDDETLERİNİN FİZYOLOJİK BELİRTİLERİ (Tesir Süresi 1 Sn.)

Akım Şiddeti

25 - 80 mA

Fizyolojik Belirtisi

Tahammül edilebilir akım şiddetidir. Ancak, tansiyon yükselir, kalp düzensiz çalışır, teneffüs zorlaşır. Şuur yerindedir. REVERZİBL kalp durması baş gösterir.

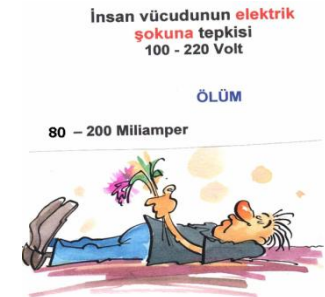
80 - 200 mA

(3 - 8 A)

Akımın tesir süresine bağlı olarak kalpte FİBRİLASYON baş gösterir, şuur kaybolur

8 A'den Büyük

Tansiyon yükselir, kalp durur, akciğer şişer, şuur kaybolur.

Vücut Direnci

1000 - 3300 Ohm

$$\begin{array}{ccccc} V & = & I & \times & R \\ \text{(VOLT)} & & \text{(AMPER)} & & \text{(OHM)} \end{array}$$

$$220 \text{ Volt} = I \times 1000 \longrightarrow 0,220 \text{ Amper} = 220 \text{ mA}$$

$$220 \text{ Volt} = I \times 3300 \longrightarrow 0,066 \text{ Amper} = 66 \text{ mA}$$

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

Meydana gelen zarar;

Elektrik akımının vücuttan geçtiği yola bağlı olarak da değişir

Örneğin; kalp ve akciğer üzerinden geçecek akım ölümcül bir zarar verebilir.

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

Bir inşaat şantiyesinde,
su motoruna (santrifüj) bağlı musluktan su içmeye çalışan işçi
220 volt gerilimli
elektriğe çarpılarak vefat eder.

Neden;

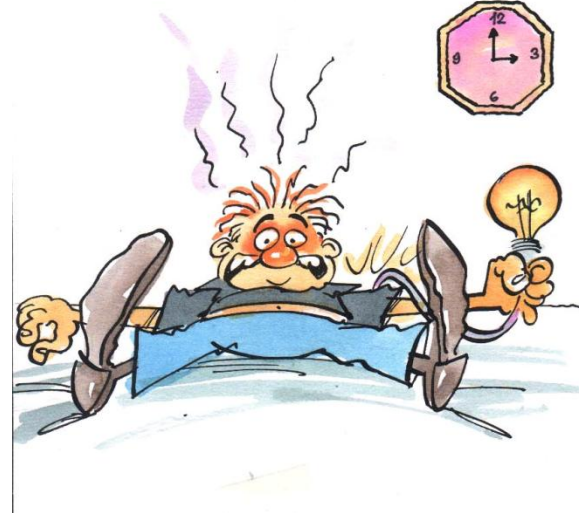
Çünkü su motorundaki kaçak akım su borusu vasıtasıyla işçinin eline ve elinden kalp ve akciğeri üzerinden ayaklarına ve toprağa akarak elektrik şoku nedeniyle ölüme sebep olur.

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

Elektrik şokunda meydana gelen zarar;

Elektrik akımına maruz kalınan süreye de bağlıdır demiştik.

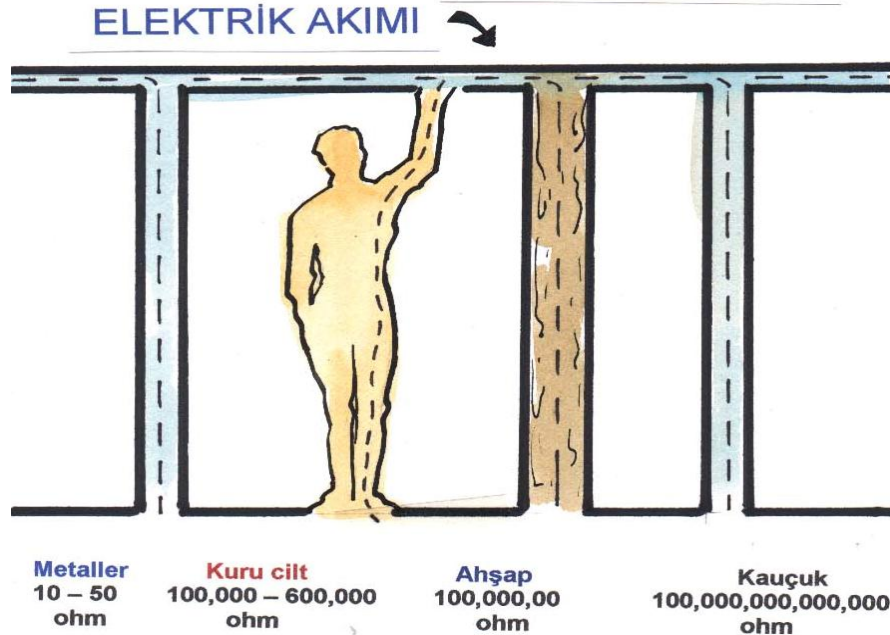
Elektrik şoklarında 1 saniyelik süreler bile oldukça uzun sürelerdir.

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

ELEKTRİK AKIMI

Daima en kısa devreyi seçer

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

2

YANIKLAR

Elektrik yanıkları daha çok yüksek gerilimli elektrik şoklarında meydana gelir

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

Alçak gerilim
elektrik panosunda
bıçak sigorta değiştiren
işçi meydana gelen (kısa devre) elektrik arkı nedeniyle el-
kol vücut ve yüzünden 3. derecede
Yanabilir.

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

**HANGİ DURUMLARDA ELEKTRİK ARKLARI MEYDANA GELİR
VE YANIKLARA SEBEP OLUR?**

- KESİCİLER AÇILMADAN SİGORTA DEĞİŞTİRMEK**
- BIÇAKLI SİGORTALARI UYGUN APARAT OLMADAN DEĞİŞTİRMEK**
- YÜKSEK GERİLİM ÇARPILMALARI**
- YÜKSEK AKIM KAPASİTESİNE SAHİP YERLERDE ÇALIŞILIRKEN TAKIM
VEYA MALZEMELERİN KISA DEVRE YAPMASI V.B.**

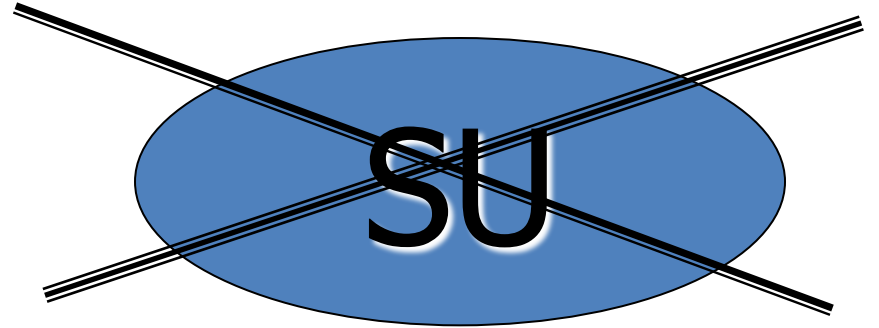
ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

ELEKTRİĞİN SEBEP OLDUĞU

YANGINLAR

3

HANGİ DURUMLARDA YANGINLAR MEYDANA GELİR ?

- TESİSATIN UYGUN OLMAMASI
- TESİSATA PROJEYE UYGUN OLMAYAN DEĞİŞİKLİKLER YAPILMASI
- KOLAY TUTUŞAN MALZEMELER
- PARLAYICI PATLAYICI MALZEMELER
- YILDIRIM DÜŞMESİ
- STATİK ELEKTRİK ATLAMASI

NEDENİYLE YANGINLAR MEYDANA GELEBİLİR.

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

ELEKTRİK/YANGIN/SU

- ELEKTRİK SİSTEMLERİNE ENERJİ VARKEN SU İLE MÜDAHALE YAPILMAZ
- ASAL GAZLI VEYA CO₂ GAZLI SÖNDÜRÜCÜLER KULLANILIR
- MÜMKÜNSE ENERJİNİN KESİLMESİ SAĞLANIR

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

DÜŞMELER

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

Hat yenileme ve bakım işinde çalışan işçi, çıktığı direkteki elektrik hattında oluşan kapasitif elektrik yükünden, elektriğe çarpılır ve korku nedeniyle direktten düşer ve ağır yaralanır.

ELEKTRİKLE ÇALIŞMALARDA DÜŞME SEBEPLERİ

- ÇALIŞILAN YER VE ZEMİNİN YÜKSEK VE UYGUN OLMAMASI HALİNDE
- STATİK ELEKTRİK ŞOKU SONUCU veya ELEKTRİK ŞOKU SONUCU

Düşmeler meydana gelebilir.

- KORUNMA:
  - 1- STATİK ELEKTRİK OLUŞUMUNU ÖNLEMELER,
  - 2- DÜŞMEYE KARŞI ÖNLEMLER ALMAK.

ELEKTRİK ENERJİSİ

- STATİK ELEKTRİK
- DİNAMİK ELEKTRİK
- KARIŞIK ELEKTRİK

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

DİNAMİK ELEKTRİK

- DOĞRU AKIM : PİLLER, AKÜMÜLATÖRLER, ADAPTÖRLER
- ALTERNATİF AKIM : ŞEBEKE ELEKTRİĞİ, JENARATÖRLER
- KARIŞIK AKIM : TELEKOMİNİKASYON, KONTROL SİSTEMLERİ, TV, RADYO

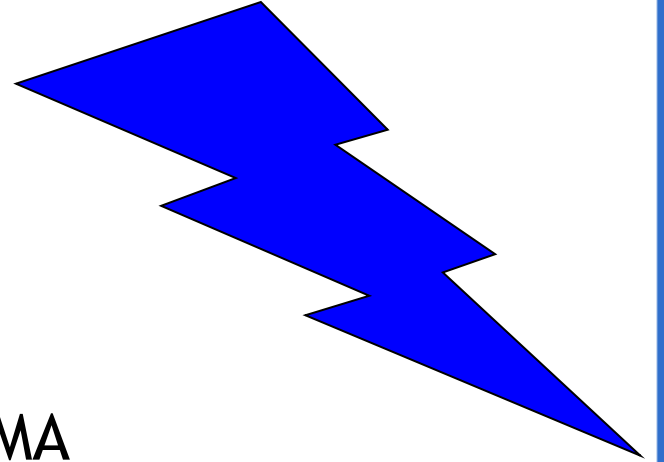
STATİK ELEKTRİK

- YILDIRIM
- PATLAYICI MADDELERİN OLDUĞU YERLER
- TABANCA BOYACILIĞI
- SANAYİDE İSTENMEYEN DURUMLAR
- MATBAA, KÖMÜR TAŞIMA, ELK. SİS.

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

YILDIRIM

- BASINÇ
- YANGIN
- YANIK
- GEÇİCİ KÖRLÜK
- TERMİK ETKİ
- ELEKTRİKLİ SİSTEMLERDE BOZULMA

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

ELEKTRİK KAZALARININ OLUŞ NEDENLERİ

- 1- Elektrik enerjisi hakkında yeterli **EĞİTİM VE TEKNİK BİLGİYE** sahip olmamak,
- 2- Elektrik devresinin yeterli **YALITIMI OLMAYIŞI** yada dış etkenlerle zamanla **YALITMA ÖZELLİĞİNİ** kaybetmesi,
- 3- Elektrik işlerinde çalışanların kendilerine **AŞIRI GÜVENMELERİ**

ELEKTRİK ÇALIŞMALARDA İSG

ELEKTRİK KAZALARININ OLUŞ NEDENLERİ

- 4- Elektrik işlerinde çalışanların işlerini BENİMSEMESİ,
- 5- ACELECİLİK, DİKKATSİZLİK VE ÖZEN GÖSTERMEME,
- 6- Görevi dışında İLGİSİ OLMADIĞI, BİLGİSİ olmadığı halde elektrik arızasına müdahale etmek ,

ELEKTRİK KAZALARININ OLUŞ NEDENLERİ

- 7- İş disiplinine uymamak (ŞAKA, LAUBALİLİK, VERİLEN EMRE UYMAMAK),
- 8- Verilen KORUYUCULARI kullanmamak,
- 9- KALİTELİ MALZEME kullanmamak,
- 10- Elektrikle çalışan cihazların metal gövdelerinin iyi TOPRAKLANMAMASI,

ELEKTRİK KAZALARININ OLUŞ NEDENLERİ

- 11- Gerekli **PERİYODİK MUAYENELERİN** zamanında yapılmaması,
- 12- Gereksiz yerde **GERİLİM ALTINDA** çalışmak,
- 13- **TALİMAT** almadan arızaya müdahale etmek.

I - ALÇAK GERİLİMDE ALINMASI GEREKLİ ÖNLEMLER

- Üzerinde çalışma yapılacak tesis kısımları gerilim dışı bırakılmalıdır
- Gerilim dışı bırakılması mümkün değilse; çalışma izni veya hizmet talimatı düzenlenerek çalışmaya başlanmalıdır
- Çalışmalarda yalıtkan tabure, yalıtkan paspas veya kuru tahta gibi yalıtkan bir malzeme üzerine çıkılarak çalışma yapılmalıdır
- Çıplak iletkenler civarında çalışma yaparken, yalıtkan baret ve uygun iş elbisesi giyilmelidir

II - YÜKSEK GERİLİMDE ALINMASI GEREKLİ ÖNLEMLER

- Genel kural olarak; çalışma yapılacak tesiste elektrik kesilmelidir
- Elektrik kesilen mahal, koruma altına alınmalı, kilitlenmeli ve uyarı levhası asılmalıdır
- Gerilim yokluğu stanka ile kontrol edilmeli
- Topraklama ve kısa devre işlemleri tam olarak yapılmalı
- Çalışma yeri sınırlandırılmalı
- Çalışma izni yazılı olarak alınmalı
- Yüksek gerilimde, ehil ve tecrübeli kişiler çalıştırılmalı
- Yüksek gerilimdeki çalışmalar, yetkili teknik bir kişinin gözetiminde yapılmalı

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

ELEKTRİK ÇARPMALARINA KARŞI ALINACAK GENEL KORUNMA TEDBİRLERİ

- * Küçük gerilim,
- * Koruma izolasyonu,
- * Güvenlik transformatörü,
- * Koruma topraklaması,
- * Sıfırlama yapmak,
- * Kaçak akım rölesi,
- ~~* Eğitim çalışması.~~ → Önlem sayılmamalı

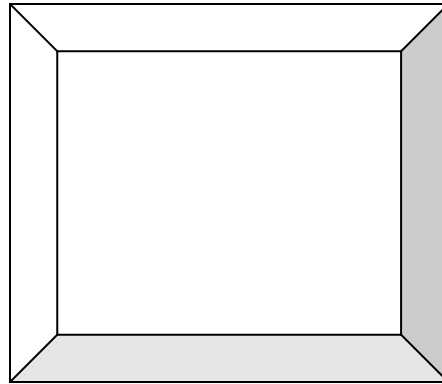
KÜÇÜK GERİLİM KULLANMA

- Nemli ıslak yerlerde,
- Metal malzemelerin çoğunlukta olduğu yerlerde,
- 42 Volt gerilim kullanılmalıdır.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü Madde: 318

KORUMA İZALASYONU

- Çift izolasyonlu malzemeler kullanmaya özen göstermek

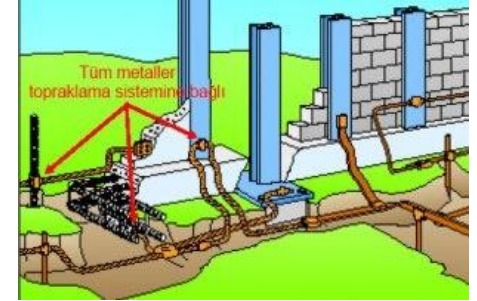

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

TOPRAKLAMA

- Koruma topraklaması
- Sıfırlama
- Topraklamanın periyodik kontrolü

Sakınılmalıdır.

Topraklama Nedir ? Topraklama Elektrik tesislerinde aktif olmayan bölümler ile sıfır iletkenleri ve bunlara bağlı bölümlerin, bir elektrot yardımı ile, toprakla iletken bir şekilde birleştirilmesine TOPRAKLAMA denilmektedir.

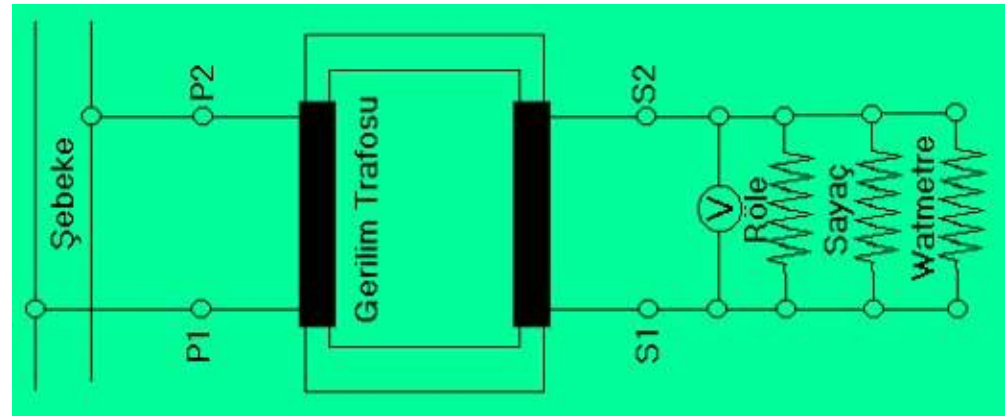
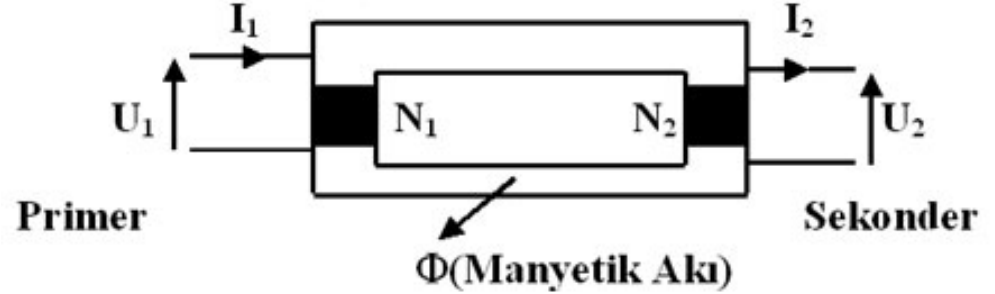
İSG – 284, 294, 295, 300, 310, 315, 316 ve 334

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

GÜVENLİK TRAFOSU

Transformatörün çalışma prensibi :

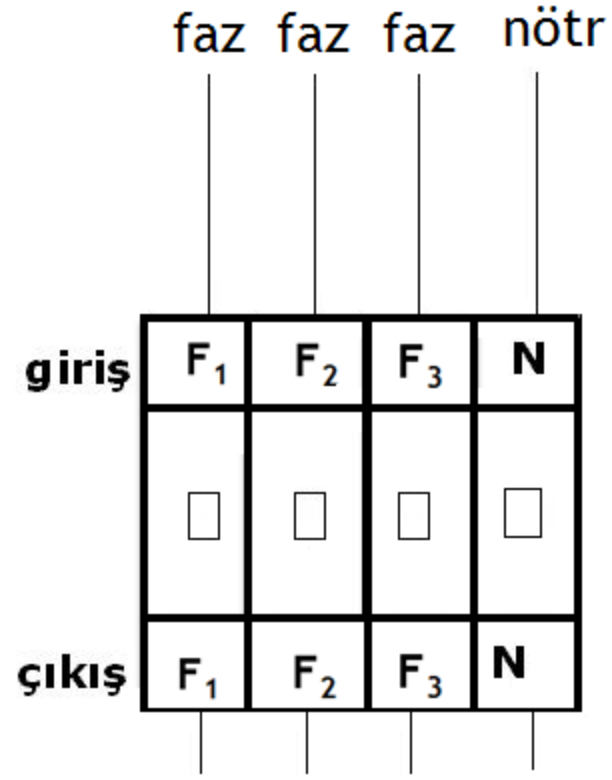
ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

- Güvenlik trafosunun kullanımı
  - 1- Enerjinin iki kolunu da topraktan izole edilerek kullanılır.
  - 2- Trafonun ikinci kısmı yalnızca bir cihaz için kullanılabilir.

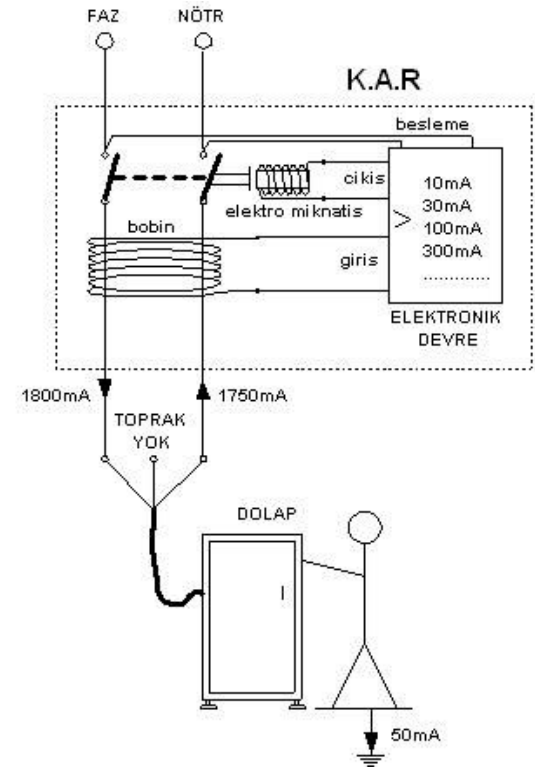
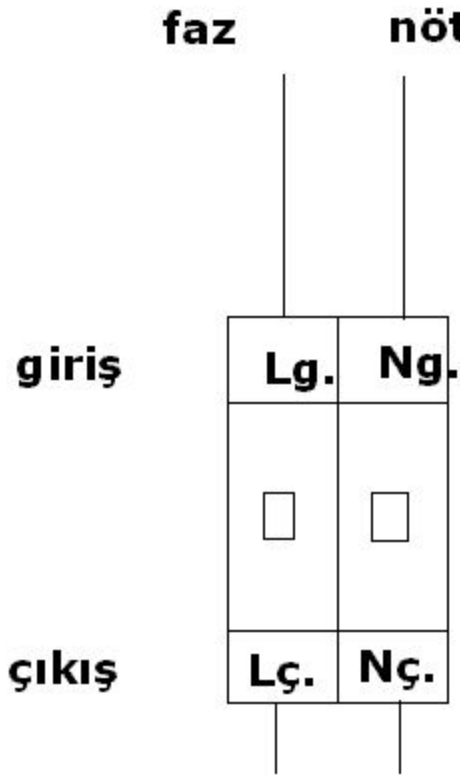
ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

- Kaçak akım rölesi üç faz

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

- Kaçak akım rölesi tek faz

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

KAÇAK AKIM RÖLESİNİN KULLANIMI

- 1- KAR elektrik tesisatının ilk giriş noktasına
- 2- Her bir cihaz için son kullanılacak prize

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

EĞİTİM

Arıza ve bakımda görevli olanlara,

EĞİTİM

Arıza ve bakımda görevli olmayanlara

ELEKTRİK ÇARPMA OLAYINDA NELER YAPILABİLİR

- Hatalı akım devresi hemen kesilmelidir,
- Akım kesilmemişse, yalıtkan bir cisim kullanarak, çarpılan kişinin elektrikle teması kesilmeli,
- Çarpılan kişinin çıplak vücuduna dokunulmamalı,
- Akım kesilmemişse, çarpılan kişi, elbisesinin kuru olan kısmından tutularak, gerilim altındaki tesis kısmından uzaklaştırılmalı,
- Kalp kurmuş ise, kalp masajına başlanmalı

ELEKTRİK ÇARPMA OLAYINDA NELER YAPILABİLİR

- Çarpılan kişinin çıplak vücuduna dokunulmamalı,
- Akım kesilmemişse, çarpılan kişi, elbisesinin kuru olan kısmından tutularak, gerilim altındaki tesis kısmından uzaklaştırılmalı,
- Kalp kurmuş ise, kalp masajına başlanmalı

ÇALIŞMA İZİN BELGESİ

Enerji Kesme Formu:

- Çalışılacak yer, zaman ve sorumlu kişi bilinmeli,

Enerji Verme Formu:

- Çalışmanın bittiği ve güvenlik önlemlerinin alındığı tam olarak bilinmeli.

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

YETKİ SINIRLARI

- Yetki sınırları elektrik ile ilgili fen adamlarının yetki görev ve sorumlulukları

hakkında yönetmelik 3. maddesinde belirtilmiştir.

PROJE PLANI
HAZIRLAMA

TESİSAT
YAPIM İŞİ

İŞLETME BAKIM
ONARIM

1.GRUP
3-4 YIL
YÜK.TEK.

50 kW

150 kW
400VOLT

1500 kW
35 kV

2.GRUP
3-4 YIL
END.MES.

30 kW

125 kW
400 VOLT

1000 kW
35 kV

3.GRUP
USTALIK BEL.

16 kW

75 kW
400 VOLT

500 kW
400 VOLT

ÇALIŞMA CETVELİ KROKİSİ

- Çalışılan alan ve besleme noktalarının belirtilmesi
- Son değişikliklerin işlenmesi
- Bakım ve onarım altında olan yerlerin belirtilmesi

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

ALÇAK GERİLİM ALTINDAKİ ÇALIŞMALARDA YAPILACAK İŞLER

- Enerji kesilmesi ve kontrolü
- Nötr dahil bütün hatlardan izole çalışmak
- Topraklama ve kısa devre
- Yalıtkan üzerinde durulması
- Baret çizme gözlük emniyet kemeri kullanmak
- Yalıtkan saplı el aletleri kullanmak
- Seyyar el aletleri uygun özellikte olacak ve amacına uygun kullanılıp bakımlı tutulacak
- Islak veya metal aksamı bölümlerde küçük gerilim kullanılacak
- Parlayıcı patlayıcı madde bulunan ortamlarda dikkatli olmak

YAKLAŞMA MESAFELERİ

GERİLİM

0-1 kV

1-36 kV

36-72 kV

72-170 kV

YATAY UZAKLIK

1 METRE

2 METRE

3 METRE

5 METRE

Kuv. Akım Tes. Yön. Madde 44

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

ENERJİ NAKİL HATLARININ DİKEY MESAFELERİ

İLETKENLERİN ÜZERİNDEN GEÇTİĞİ YER	36 kVOLT İÇİN
ÇAYIR OTLAK TARLA	6 METRE
KÖY VE ŞEHİR İÇİ YOLLAR	7 METRE
AĞAÇLAR	2,5 METRE
ÜZERİNE ÇIKILABİLEN DAMLAR	3,5 METRE
ÜZERİNE ÇIKILAMAYAN DAMLAR	3 METRE

Kuv. Akım Tes. Yön. Madde : 46

BAKIM ONARIM İŞLERİNDE ELEKTRİKLE İLGİLİ ÖNLEMLER

- Hat çalışma müsaadesi
- Enerji kesilmeden çalışmamak
- Topraklama yapmak
- Kilitlenebilir şalter ve pano kullanmak
- Enerji altında sigorta değiştirmemek
- Onarımdan sonra koruyucu özelliklerin değişmemesini sağlamak
- Etkini ve sürekli eğitim sağlamak
- Ekip çalışması yapmak
- Arıza analizleri ve hazırlıkları yapmak

BAKIM ONARIM BİRİMİ DIŐINDAKİ BİRİMLERİN ELEKTRİK KONUSUNDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

- Birimlerindeki makinaların periyodik bakımlarının yapılmasını sağlamak
- İşçilerin görevleri dışında elektrik arızalarına müdahale etmelerinin önlenmesi
- İşçilerin bir elektrik arızası durumunda ilgili amirlerine ve bakım onarım birimine arızayı bildirmeleri

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

Özel Önlemler

Elektrik Tesisatında Alınacak Güvenlik Tedbirleri

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü
BEŞİNCİ BÖLÜM
270-355 Maddeler

Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle
Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler
Hakkında Tüzük
İKİNCİ BÖLÜM
23-53 Maddeler

Çeşitlerine Göre Topraklamalar

- 1- Dolaysız topraklama:** Topraklama direncinden başka hiçbir direnç içermeyen topraklamadır.
- 2- Dolaylı topraklama:** Topraklama iletkeni üzerine ek olarak bağlanan ohmik, endüktif veya kapasitif dirençlerle yapılan topraklamadır.
- 3- Açık topraklama:** Topraklama iletkeni üzerine bir parafudur veya eklätör bağlanan topraklamadır.

Amaçlarına Göre Topraklamalar

1- Koruma topraklaması: İnsanları tehlikeli dokunma gerilimlerine karşı korumak için, işletme akım devresinde bulunmayan iletken bölümlerin topraklanmasıdır.

2- İşletme topraklaması: İşletme akım devresinin bir noktasının, cihazların ve tesislerin normal işletilmesi için topraklanmasıdır.

Bu topraklama iki şekilde yapılabilir

3-Fonksiyon topraklaması.

4- Fonksiyon ve koruma topraklaması.

5- Düşük gürültülü topraklama.

Amaçlarına Göre Topraklamalar

- 6- Yıldırıma karşı topraklama.
- 7- Raylı sistem topraklaması.

Şekline Göre Topraklamalar

- 1- Münferit (tekil) topraklama.
- 2- Yıldız şeklindeki topraklama.
- 3- Çoklu topraklama.
- 4- Yüzeysel topraklama.

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

Patlayıcı Gaz ve Buharların bulunduğu ortamlarda

- Elektrikli Alet ve teçhizat tehlikeli alanın dışında olacak
- Etanş ve Alev geçirmez (exproof) özellikte olacak
- Alev geçirmez cihazların belgeleri
- Sigortalar tehlikeli bölge dışında olacak

ELEKTRİK KAZALARININ ÖNLENMESİ

Aydınlatma sistemleri de dahil

Tüm elektrik devreleri yılda en az
bir defa

Ehliyetli elemanlar tarafından

Kontrol edilecektir.

TEŞEKKÜRLER